

Dirbtinis intelektas (DI)

Dirbtinis intelektas (DI) – tai kompiuterių gebėjimas atlikti žmogui būdingas funkcijas, tokias kaip samprotavimas, mokymasis, planavimas ir kūrybiškumas. Visuomenės įvairiais būdais gauna naudos iš DI, nes jis plačiai taikomas socialiniuose tinkluose, bankininkystėje bei informacijos paieškoje. DI plėtra daro įtaką gyvenime reikalingiems įgūdžiams, o tai natūraliai paliečia ir švietimą. DI suteikia daug naujų pedagoginių galimybių, leidžiančių personalizuoti mokymąsi ir teikti pagalbą mokiniams, turintiems individualių ugdymosi poreikių.

Šiuolaikinės visuomenės piliečiams būtina suprasti, kas yra dirbtinis intelektas ir kaip jis veikia mūsų pilietinį dalyvavimą, demokratinius procesus bei žodžio laisvę. Kompiuterinis mąstymas ir duomenų valdymo įgūdžiai yra reikalingi siekiant suprasti automatizuotą sprendimų priėmimą ir mašininio mokymosi taikymą. DI jau dabar naudojamas tokiose srityse kaip socialiniai tinklai, hibridinė įtaka, interneto paieškos sistemos ar bankininkystė. DI raštingumas bus svarbus veiksnys siekiant įveikti galimus su DI susijusius pavojus, tokius kaip dezinformacija.

DigComp 2.2 naujausioje versijoje įtraukti ir su DI susiję reikalavimai ir pavyzdžiai.

Gebėjimai, reikalingi piliečiams bendraujant su DI sistemomis

Žinios, padedančios suprasti, ką gali ir ko negali dirbtinio intelekto sistemos, bei suvokimas apie jų teikiamą naudą, ribotumus ir keliamus iššūkius.

Įgūdžiai naudotis dirbtinio intelekto sistemomis, sąveikauti su jomis, teikti grįžtamąjį ryšį kaip galutiniam vartotojui, taip pat gebėjimas konfigūruoti, prižiūrėti ir pritaikyti šias sistemas (pvz., koreguoti, perrašyti tam tikrus nustatymus).

Nuostatos, apimančios žmogaus veiksnumą ir kontrolę, kritišką, bet atvirą požiūrį ir etinius DI naudojimo aspektus

Dirbtinio intelekto (DI) ir duomenų naudojimo mokymo ir mokymosi srityje etikos gairės pedagogams

Šios gairės išskiria keturis pagrindinius aspektus, kurie sudaro etiško DI ir duomenų naudojimo švietime, mokymesi bei vertinime pagrindą: žmogaus veiksnumas, teisingumas, žmogiškumas ir pagrįstas pasirinkimas.

Žmogaus veiksnumas susijęs su asmens gebėjimu būti kompetentingu visuomenės nariu. Veiklus žmogus gali savarankiškai priimti sprendimus dėl savo gyvenimo ir prisiima atsakomybę už savo veiksmus. Tai apima autonomijos, savarankiškumo ir atsakomybės principus.

Teisingumas reiškia, kad visi asmenys turi būti traktuojami sąžiningai ir lygiateisiškai. Vartotojai turi turėti vienodas galimybes naudotis DI teikiama is privalumais. Tai apima lygybę, įtrauktį, nediskriminavimą ir teisingą teisių bei pareigų paskirstymą.

Žmogiškumas reiškia pagarbą žmonėms, jų tapatybei, integralumui ir orumui. Į žmogų orientuotas požiūris į DI grindžiamas siekiu saugoti šias vertybes.

Pagrįstas pasirinkimas susijęs su sprendimų priėmimu remiantis žiniomis, faktais ir duomenimis, kai sprendimai priimami bendradarbiaujant keliems suinteresuotiesiems subjektams. Tam būtina užtikrinti skaidrumą, bendradarbiavimu grįstą sprendimų priėmimo modelių taikymą ir sprendimų paaiškinamumą.

Šie etiniai principai yra savaime vertingi ir jų siekimas yra prasmingas švietimo kontekste. Jie padeda pedagogams ir švietimo institucijų vadovams priimti atsakingus sprendimus dėl DI sistemų naudojimo ugdymo procese.

Klausimai pamąstymui:

1. Kaip galime sukurti mokymosi galimybių, kurios padėtų ugdyti kompetencijas, būtinas dirbtinio intelekto supratimui?
2. Kaip skatinti į žmogų orientuotą dirbtinio intelekto naudojimą?
3. Kokie yra pagrindiniai dirbtinio intelekto iššūkiai?
4. Kaip švietime turime atsižvelgti į Europos Sąjungos dirbtinio intelekto aktą?
5. Į kokius privatumo ir saugumo klausimus būtina atkreipti dėmesį naudojant dirbtinį intelektą?

Šaltiniai ir naudinga informacija:

1. Artificial Intelligence | Shaping Europe's digital future <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/artificial-intelligence>
2. Digital Education Action Plan 2021-2027: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>
3. DigComp 2.2: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>
4. Dirbtinio intelekto (DI) ir duomenų naudojimo mokymo ir mokymosi srityje etikos gairės pedagogams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d81a0d54-5348-11ed-92ed-01aa75ed71a1>
5. ES DI aktas: <https://www.consilium.europa.eu/lt/policies/artificial-intelligence/>